

IN DEZE NIEUWSBRIEF

EUROPEES VAKBONDSNIEUWS Energy Charter Treaty (ECT)

1

NIEUWS UIT EUROPA

Sociaal beleid belangrijk aspect van Portugees voorzitterschap Europese Unie

2

Duitsland koopt niet-aangekochte vaccins andere lidstaten op ...

3

Het Benchmarking Working Europe rapport: "Covid-19 and the world of work: the impact of a pandemic".

3

VERDIEPING

EIC fonds voor startups en MKB

5

INTERNATIONAAL

EU-VK Deal na de Brexit

6

EUROPEES VAKBONDSNIEUWS

Energy Charter Treaty (ECT)

Energy Charter Treaty (ECT).

Het ECT is een multilateraal handels- en investeringsverdrag over handel in en transport van energie. In het midden van de 90er jaren (toen het verdrag ontstond) was het vooral gericht op fossiele energie. Daardoor is bescherming van fossiele energie op dit moment nog steeds een belangrijke doelstelling van het verdrag. Bij het ECT zijn momenteel 53 landen aangesloten, waaronder de EU en de afzonderlijke EU-landen. Italië heeft zich enkele jaren geleden uit het ECT teruggetrokken.

Modernisering en expansie.

Sinds 2019 wordt er onderhandeld over modernisering van het ECT. De Europese Commissie (EC) is daarbij betrokken en heeft in 2019 uitgangspunten voor de onderhandelingen vastgesteld. Daarbij is het belang geformuleerd dat het ECT de uitvoering van het klimaatakkoord van Parijs en alle daaruit voortvloeiende akkoorden en wetten niet belemmert. Naast bescherming van fossiele brandstoffen speelt beoogde expansie van het ECT naar landen in Afrika en Zuid-Amerika een belangrijke rol. Dit betreft landen waar recent fossiele brandstoffen zijn ontdekt op hun grondgebied. Als we de EU-klimaatdoelstellingen willen halen, mag dat niet teniet worden gedaan door dit soort ontwikkelingen. Het schrappen van de bescherming van fossiele brandstoffen is daarom een absolute noodzaak. Omdat een besluit tot modernisering van het ECT door de 53 landen unaniem moet worden genomen, is de kans op echte modernisering van het ECT vrijwel nihil.

Investeringsbescherming.

Het ECT kent ook een mechanisme voor investeringsbescherming, het zogenaamde ISDS. Daarin is het voor de bepaling voor wat voor situaties claims kunnen worden ingediend heel belangrijk op welke wijze het begrip *economische activiteit* is gedefinieerd. In de praktijk lijkt het door de huidige definitie meer een mechanisme voor inveestorsbescherming. Uit het ISDS-mechanisme van het ECT vloeien op dit moment veel en grote – soms extreem grote (miljarden) – claims voort vanwege maatregelen die de EU-landen en/of de EU noodzakelijk vinden om te voldoen aan de klimaatdoelstellingen.

Samenleving in beweging.

Het ECT is op dit moment (nog) weinig bekend bij burgers en politici in Europa. Hierin moet snel en veel verandering en beweging komen. Ongeveer op de manier zoals dat vijf jaar geleden met TTIP gebeurde, maar nu met het oog op nog veel ernstiger gevolgen voor klimaat en samenleving. In de afgelopen periode zijn o.m. de volgende initiatieven ontplooid:

- December 2019: een uitgebreide internationale groep van NGO's, vakbonden, etc. stuurt een open brief naar de politici van de EU en de aangesloten EU-landen. Daarin worden zorgen m.b.t. het ECT in het algemeen en m.b.t. de expansie en modernisering daarvan in het bijzonder goed op een rij gezet.
- Medio 2020: de coalitie Handel Anders! geeft urgentie aan het ECT door de instelling van een ECT-werkgroep (met FNV-participatie). Deze werkgroep houdt niet alleen de ontwikkelingen in ons eigen land in de gaten, maar ook die in de andere bij het ECT aangesloten landen en in het bijzonder ook die in de EU. De werkgroep participeert daartoe o.m. in een internationale ECT-werkgroep. Daardoor worden we ook bij de FNV veel sneller en beter geïnformeerd over belangrijke ECT-ontwikkelingen.
- November 2020: het Europees Parlement (EP) stelt vragen over de gevaren van het ECT voor de EU-klimaatdoelstellingen aan de EC. Eurocommissaris Dombrovskis maakt bij de beantwoording daarvan voor het eerst melding van de mogelijkheid dat de EU uit het ECT treedt als de modernisering niet voldoende perspectief biedt m.b.t. de EU-klimaatdoelstellingen.
- Begin december 2020: een groep van ca. 400 klimaatleiders en wetenschappers stuurt een brief aan de EU-politici met een nadrukkelijk verzoek om uit het ECT te treden, de zgn. sunset-clause (nawerkingsperiode van 20 jaar voor investeringsclaims) te beëindigen en de expansie van het ECT te stoppen.
- Begin december 2020: Generation Climate Europe, stuurt samen met een aantal andere internationale jongerenorganisaties, namens ca. 30 miljoen jongeren een brief naar de EU-staatshoofden en -ministers met het verzoek om bescherming van fossiele brandstoffen in het kader van modernisering van het ECT te beëindigen en zich terug te trekken uit het ECT.

Binnenkort verwachten we een petitie over het ECT te kunnen publiceren. Uitgebreide informatie over de verschillende aspecten van dit omstreden handels- en investeringsverdrag zijn te vinden op de websites van de verschillende organisaties die zich hiermee bezighouden (o.m. de coalitie [Handel Anders!](#), waarvan wij als FNV ook deel uitmaken) en op onze [FNV-webpagina over internationale handelsverdragen](#).

Ernst Kuntz, FNV-kaderlid/coördinator EOR Netwerk - (Namens de Werkgroep Handels- en Investeringsverdragen)

NIEUWS UIT EUROPA

Sociaal beleid belangrijk aspect van Portugees voorzitterschap Europese Unie

Sociaal beleid belangrijk aspect van Portugees voorzitterschap Europese Unie

Vanaf 1 januari 2021 is Portugal voorzitter van de Europese Unie, ze nemen het voorzitterschap over van Duitsland. Het Europees voorzitterschap is een roulerende functie die zes maanden duurt en iedere Europese Unie lidstaat komt aan de beurt volgens een vast schema. Het is de vierde keer dat Portugal voorzitter is, sinds het land in 1986 toetrad tot de Europese Unie.

De EU lidstaat die voorzitter is, zit de vergaderingen in de diverse Raden van Ministers voor, leidt de lopende onderhandelingen op de diverse wetgevingsdossiers en kan dus ook eigen accenten leggen. In 2009 bij het Verdrag van Lissabon werd een zogenaamd voorzitterschapstrio ingevoerd: er wordt nauw samengewerkt door de drie lidstaten niet na elkaar het voorzitterschap bekleden. Het huidige trio bestaat uit Duitsland, Portugal en voor de tweede helft van 2021 Slovenië. Een voorzitterschapstrio bepaalt de doelstellingen op lange termijn en stelt een gemeenschappelijke agenda op met de onderwerpen en grote thema's die de Raad gedurende 18 maanden zal behandelen. Op basis daarvan geeft elk van de 3 landen dan nadere invulling aan zijn eigen halfjaarlijkse programma.

De sociaaldemocratische premier van Portugal António Costa legt de nadruk op een sociaal herstel uit de COVID 19 crisis. Het is gebruikelijk dat elk voorzitterschap een [programma](#) maakt, zo ook Portugal. Het motto is "Tijd voor resultaten: een rechtvaardig, groen en digitaal herstel".

Portugal heeft drie hoofdprioriteiten waarvan sociaal beleid een belangrijke is.

- Bevorderen van Europa's herstel uit de COVID-19 crisis met aandacht voor de groene en digitale transitie;
- De sociale pijler van de EU implementeren als een belangrijk element voor een fair en inclusief klimaat en digitale transitie;
- De strategische autonomie van de EU verstevigen in de wereld.

Het programma van het voorzitterschap heeft 5 actielijnen, conform de doelstellingen van de strategische agenda van de EU:

- De veerkrachtig Europa;
- Groen Europa: EU als leider in het klimaat vraagstuk;
- Digitaal Europa: digitale transitie voor burgers en bedrijven versnellen;
- Een Sociaal Europa: het vertrouwen in het Europees sociaal model bevorderen en versterken;
- Een mondiaal Europa: Europa's openheid naar de wereld bevorderen.

Uitgebreid is dit allemaal terug te lezen in het [programma](#). Voor het sociale is het van belang dat Portugal gaat inzetten op het bevorderen van het vertrouwen van burgers dat er een sociaal herstel uit de crisis zal komen. Portugal wil ook een concrete uitwerking van de Europese Pijler van Sociale Rechten (EPSR) en een goed actieplan erbij. Tot nu toe is het gebleven bij mooie woorden maar die zullen toch echt in daden omgezet moeten worden. Portugal zal uiteraard ook de beleidsdebatten over het minimumloon en de bescherming van werkenden bij platforms voeren en aandacht besteden aan non-discriminatie. Tot slot zal ook de samenwerking op gezondheidsterrein een belangrijk dossier zijn.

Normaal gesproken heeft het EU voorzitterschap een goed gevulde agenda met formele vergaderingen van de diverse Raadsconstellaties maar daarnaast ook ruimte voor conferenties en debatten. Nu is door de corona crisis uiteraard een en ander anders, en zal er telkens gekeken worden welke vergaderingen er fysiek en welke digitaal gehouden zullen worden. Op de [event pagina](#) kan gekeken worden naar voorgestelde activiteiten.

Duitsland koopt niet-aangekochte vaccins andere lidstaten op ...

Duitsland (83 miljoen inwoners) is 1 van de lidstaten die groot voorstander was van de [gezamenlijke aankoop van coronavirusvaccins door de EU](#) (Duitsland ontvangt zo 64 miljoen doses vaccin), maar blijkt aanvullende overeenkomsten met vaccinproducenten te hebben gesloten (waaronder BioNTech / Pfizer en CureVac - [voor 30 miljoen doses vaccin](#)). Daarenboven koopt Duitsland (net zoals Frankrijk en Denemarken) extra vaccins op die andere EU-landen niet wilden.

Het is niet duidelijk welke lidstaten hun volledige bestellingen niet afnemen. Berekeningen van [POLITICO](#) geven aan dat verschillende EU-landen mogelijk minder doses hebben gekocht dan waarvoor ze in aanmerking kwamen - hoewel niet alle informatie duidelijk of actueel is. Dit lijkt in ieder geval ten dele veroorzaakt te zijn door de prijsverschillen tussen de vaccins en de gok dat het 'goedkope' en makkelijk bewaarbare Oxford/AstraZeneca ([€1.78](#)) eerder voor de EU beschikbaar zou zijn.

Polen zal bijvoorbeeld slechts 6,6 miljoen Moderna-vaccins bestellen, hoewel het in aanmerking komt voor meer dan 13 miljoen doses. Bulgarije heeft 500.000 doses veiliggesteld, ongeveer twee miljoen minder dan het had kunnen kopen. Slovenië heeft slechts 26.000 doses ontvangen, terwijl het recht had op meer dan 600.000 extra. Griekenland kocht ook minder dan zijn toegestane aandeel en kocht 1,8 miljoen doses terwijl het ongeveer twee miljoen extra had kunnen opscheppen. Bovendien heeft België twee miljoen doses van het Moderna-vaccin besteld, terwijl het vanwege de omvang van de populatie ongeveer vier miljoen zou hebben veiliggesteld. Ook Portugal zei ook dat het in totaal 2,8 miljoen doses van de Moderna-prik zou kopen - minder dan het aandeel van doses waarvoor het in aanmerking komt op basis van de populatiegrootte.

In December werd de Duitse minister van Volksgezondheid Spahn gevraagd of de extra Duitse aankopen niet in strijd waren met in ieder geval de geest van de gezamenlijke EU vaccinatiestrategie. [Spahn benadrukte](#) dat Duitsland BioNTech (and CureVac) enkel gecontacteerd had "once EU procedures had been concluded [and] when it became clear that all 27 member states would procure vaccines which reflected their needs."

Het Benchmarking Working Europe rapport: "Covid-19 and the world of work: the impact of a pandemic".

Een vergelijkend onderzoek onder de Europese landen over de effecten van de covid-19 uitbraak.

Het Benchmarking Working Europe rapport: "Covid-19 and the world of work: the impact of a pandemic". Een vergelijkend onderzoek onder de Europese landen over de effecten van de covid-19 uitbraak.

Het jaarlijks Benchmarking Working Europa rapport is een belangrijk instrument om actuele trends en ontwikkelingen in werkend Europa te volgen. Dit jaar publiceerde het Europees Vakbondsinstituut (ETUI) een [speciale editie](#): het is het twintigste jaar dat het rapport verschijnt.

Belangrijker nog: het nummer beschrijft de gevolgen van deze enorme crisis die nooit eerder is voorgekomen in de wereld van werk: “the covid-19 pandemic and the ensuing economic recession offers the crudest and harshest of “stress-tests” to probe the ability and willingness of the EU to emerge from this new crisis without repeating some of the mistakes of the past”. (“De covid-19-pandemie en de daaropvolgende economische recessie stellen de Europese Unie voor de zwaarste “stresstests” om het vermogen en de bereidheid op te brengen om uit deze nieuwe crisis te komen zonder de fouten uit het verleden te herhalen”).)

De directeur van het instituut, Philip Pochet, benadrukt dat we werknemers in Europa moeten beschermen tegen het virus, maar ook tegen een ander kwaad: bezuinigingen. Verdere bezuinigen zouden niet alleen het herstel van de pandemie schaden, het Europees project van economische en sociale integratie zou hierdoor fundamenteel ondermijnd worden.

Hoewel de crisis ongekende problemen met zich meebrengt, toont het rapport ook optimisme: het lijkt erop dat beleidsmakers op nationaal en Europees niveau de uitdagingen op een andere manier benaderen dan de bezuinigingsmaatregelen die tien jaar geleden werden ingezet als gevolg van de grote economische recessie van 2008; daar werd gekozen voor immense bezuinigingen met als gevolg dat de kloof tussen ‘the have’s and have’s not’ verder groeide. De crisis waar Europa zich momenteel in bevindt biedt nieuwe mogelijkheden om sociaal-economische vraagstukken te heroverwegen en er lijkt een grotere bereidheid om dit daadwerkelijk in de praktijk te brengen. Echter, het blijft belangrijk dat vakbonden nieuwe beleidsinitiatieven met een kritische blik benaderen. Het is niet uitgesloten dat beleidsmakers opnieuw met bezuinigingsvoorstellen zullen komen.

Het ETUI rapport verkent de uitdagingen die de pandemie met zich meebrengt voor de Europese economieën en werkend Europa: er is sprake van hoge werkloosheid, overheidsschuld en tekorten in de zorg- en gezondheidssector. Het rapport doet aanbevelingen om op een sociaal verantwoorde en duurzame manier een weg te vinden uit de covid-19 crisis. Samengevat ziet de aanpak er in grote lijnen als volgt uit: in de eerste plaats zullen er flinke overheidsinvesteringen nodig zijn. Daarnaast moet er een herverdeling komen van fatsoenlijke arbeidsomstandigheden en een eerlijk loon. Ook is meer medezeggenschap en kennis van werknemers hard nodig om de negatieve gevolgen van de pandemie weg te werken. Het rapport analyseert zeven kernthema’s met elk een belangrijke boodschap:

[Economische ontwikkeling en beleid](#): de maatregelen die door covid-19 zijn ingevoerd hebben tot een groot banenverlies geleid in de EU landen, in sommigen meer dan anderen. Vóór de uitbraak lieten beleidsmakers blijken dat er enkele lessen getrokken waren uit de crisis van 2008. Heftig bezuinigen werkten niet. Het valt echter nog te bezien of deze lessen worden meegenomen in de herstelstrategie van de Europese Unie.

[Arbeidsmarkt en sociale ontwikkeling](#): dit hoofdstuk geeft aan dat, ondanks de groei van de werkgelegenheid in de periode voor de covid-19 uitbraak, er verscheidene uitdagingen onopgelost blijven. Zo is er een hoog risico op armoede en sociale uitsluiting, genderongelijkheid en het tekort aan banen die fatsoenlijk werk en arbeidsvoorwaarden bieden. De covid-pandemie heeft een direct effect op deze problemen gehad, waarbij bijna vijf miljoen banen verloren zijn gegaan in het tweede kwartaal van 2020. Nieuwe beleidsmaatregelen moeten ertoe leiden dat deze crisis wordt gedragen door de sterkste schouders en niet door de kwetsbare groepen; daardoor zou een nog grotere sociale kloof tussen rijk en arm kunnen ontstaan in de Europese Unie.

[Het derde hoofdstuk](#), “The path to “zero carbon” in a post-covid-19 world” richt zich op de klimaatafspraken die vlak voordat de crisis uitbrak zijn gemaakt. Met de [European Green Deal](#) van de Europese Commissie streeft men ernaar in 2050 klimaatneutraal te zijn. Data laten zien dat er vooruitgang wordt geboekt bij territoriale uitstoot van broeikasgassen. Als het gaat om consumptie-uitstoot blijkt dit verre van het geval. Hoewel men in de energiesector overgaat op hernieuwbare energie, blijft het wegvervoer ook achter. De pandemie benadrukt dat de overgang naar een koolstofvrije maatschappij hand in hand moet gaan met een sterkere sociale dimensie: iedereen en vooral de industrie zal zijn steentje moeten bijdragen om het milieu schoner te krijgen, de één een grotere steen dan de ander.

[Eerlijke lonen en collectief onderhandelen](#): de drastische bezuinigingen die na de crisis van 2008 werden doorgevoerd, hebben niet alleen de crisis verlengt, ze hebben ook ernstige sociale gevolgen gehad. Het voorstel voor een [Europese minimumlonenrichtlijn](#) die eind oktober 2020 gepubliceerd werd betekent dat een eerlijk loon en sterke collectieve onderhandelingen een integraal onderdeel van de herstelstrategie zullen moeten zijn. Om een eerlijk loon en de bevordering van collectief onderhandelen te garanderen, zijn er binnen de richtlijn een aantal verbeteringen nodig.

[Gezondheid en veiligheid](#): in het vijfde hoofdstuk beschrijft men hoe covid-19 als “stress-test” fungeert voor gezondheid en veiligheid op het werk. Covid-19 heeft verschillende tekortkomingen aan het licht gebracht zoals een tekort aan regelgeving en slechte uitvoering van bestaande wetgeving, ongelijkheden in bescherming van werknemers en het ontbreken van data. Werknemers in de vleessector moeten werken onder schandalige condities en grote hoeveelheden werknemers die nu thuis achter keukentafels en keukenstoel werken, werken veel te lang achter beeldschermen en hebben een ongezonde werkomgeving. Dat moet en kan anders.

Hoofdstuk zes, “[Democracy at work in a pandemic](#)” beschrijft het belang van werknemersparticipatie tijdens de pandemie. De stem van werknemers is onder andere zeer belangrijk voor het beschermen van de gezondheid van werknemers, maar ook tijdens reorganisaties. Werknemersparticipatie vormt een rijke bron voor het goed inrichten van werk en waarborgt dat de veranderingen die op de werkvloer plaatsvinden, collectief worden uitgevoerd. De sociale dialoog en de ervaringen van werknemers is nodig om op een duurzame weg uit de crisis te komen.

Het [concluderende hoofdstuk](#) van het Benchmarking rapport onderstreept dat de pandemie onze samenleving op brute wijze heeft beïnvloed. De huidige crisis kwam zo plotseling dat fundamenteën van het Europees project ontregeld zijn; denk aan vrij verkeer van goederen en personen, de Europese interne markt en aan het supranationaal economisch bestuur. Het hoofdstuk schetst scenario's voor de toekomst en roept een aantal vragen op, zoals: zullen deze ingrijpende veranderingen van lange duur zijn? Zullen deze veranderingen leiden tot structurele maatregelen op Europees niveau en dus ook op het niveau van de Lidstaten? Het is uitermate belangrijk dat beleidsmakers weloverwogen zullen reageren op wat op ons te wachten staat in de toekomst. Daarbij is de stem van vakbonden hard nodig.

VERDIEPING

EIC fonds voor startups en MKB

Het Horizon 2020-programma van de Europese Commissie stimuleert sinds 2017 innovatie binnen het innovatief bedrijfsleven met 4 oproepen voor projecten (calls) per jaar in de [Europese Innovatieraad \(EIC\) pilot](#). Met dit instrument zoekt de Europese Commissie startups en MKB'ers die met disruptieve ideeën voor nieuwe producten, diensten of processen klaar zijn om de Europese markt te veroveren. De bedrijven krijgen 70% financiering, variërend van € 500.000 tot € 2,5 miljoen, voor het uitvoeren van hun Europese businessplan met een looptijd van 12-24 maanden.

Het doel van deze EIC pilot was om ervoor te zorgen dat wetenschappelijke innovaties in Europa sneller leiden tot marktvalorisatie en bedrijven sneller groeien om zo de wereldwijde concurrentie, die in toenemende mate in het teken staat van nieuwe technologieën, het hoofd te kunnen bieden.

In juni 2018 nodigde de Europese Raad de Commissie uit om de pilot door te zetten: de "EIC Enhanced Pilot 2019-2020" gelanceerd, die het volgende omvatte:

- Betere, eenvoudigere financieringsinstrumenten binnen de Horizon 2020-regels;
- Flexibeler en proactiever beheer;
- Toezicht door een EIC-adviesraad met 22 innovatie 'leiders'.

In 2019 en 2020 was er meer dan 2 miljard euro aan financiering voor de innovatieketen beschikbaar middels 2 stromingen:

- '[Pathfinder](#)'-projecten ter ondersteuning van het creëren van nieuwe baanbrekende technologieën vanuit de onderzoeksbasis;
- '[Accelerator](#)'-financiering om startups en het MKB te ondersteunen bij het ontwikkelen en opschalen van innovaties tot het stadium waarin ze particuliere investeringen kunnen aantrekken.

In juni 2020 is het proefproject geformaliseerd: de Europese Innovatieraad (EIC) wordt in 2021 volledig operationeel wordt het nieuwe Europese programma voor onderzoek en innovatie, [Horizon 2021-2027 programma \(de opvolger van het huidige Horizon2020 programma\)](#). In een periode van 7 jaar wordt dan 10 miljard euro vrijgemaakt voor het EIC fonds.

Het EIC fonds dient daarmee om directe investeringen in eigen vermogen en quasi-eigenvermogen (van 500 000 EUR tot 15 miljoen EUR) in startende ondernemingen en het MKB te doen. Het EIC-fonds is specifiek bedoeld om het kritieke financieringstekort te dichten waarmee innovatieve ondernemingen te maken krijgen als zij de markt op gaan. Het fonds moet juist in de aanloopfase eventuele financieringstekorten opvullen om als kapitaalverstrekker startende ondernemingen met baanbrekende technologieën te begeleiden in hun groei. Tegenover de directe investeringen van de Europese Commissie in eigen vermogen of quasi-eigenvermogen van startende ondernemingen, staat een eigendomsbelang van ongeveer 10 tot 25%.

Op 6 januari heeft de Europese Commissie de eerste ronde van directe kapitaalinvesteringen via het nieuwe fonds van de Europese Innovatieraad (EIC) aangekondigd. 42 startups en kleine en middelgrote ondernemingen (MKB) zullen samen ongeveer 178 miljoen EUR aan aandelenkapitaal ontvangen. De Bulgaarse Eurocommissaris Mariya Gabriel (Innovatie, Onderzoek, Cultuur, Onderwijs en Jeugd) [benadrukte](#): "Europa heeft veel innovatieve, getalenteerde startups, maar deze bedrijven blijven al te vaak klein of verhuizen naar elders. Deze nieuwe vorm van financiering - waarbij subsidies en eigen vermogen worden gecombineerd - is uniek voor de Europese Innovatieraad. Voor zeer innovatieve bedrijven wordt op die manier de financieringskloof gedicht, komen er bijkomende particuliere investeringen vrij en wordt het mogelijk om op te schalen in Europa."

Zo wordt binnenkort de investeringsovereenkomst met het Nederlandse satelliet- en communicatiebedrijf Hiber aangekondigd. Eind december investeerde de EIC ook al in drie Nederlandse startups: [QBlox](#), [solmates](#) en [Agxeed](#).

INTERNATIONAAL

EU-VK Deal na de Brexit

EU-VK Deal na de Brexit

Op de valreep is op 24 december 2020 een No Deal-Brexit voorkomen. De 27 lidstaten van de EU en het VK hebben een handels- en samenwerkingsovereenkomst gesloten, die na snelle ratificatie door de Europese Raad en de Britse regering op 1 januari 2021 voorlopig van kracht werd. Dit werd aan beide kanten van het Kanaal met opluchting begroet.

Het akkoord omvat 1. Een vrijhandelsovereenkomst: een nieuw economisch en sociaal partnerschap met het Verenigd Koninkrijk; 2. Een nieuw kader voor rechtshandhaving en justitiële samenwerking in strafzaken en civiel recht; 3. Een horizontaal akkoord over 'governance'. Veel aandacht was er op het laatst voor visserij en visquota. Onze vissers zijn terecht ontevreden over het akkoord, zij moeten een flink stuk van hun visquota voor de Britse wateren inleveren. Daarbij komen in de toekomst vele hinderlijke en tijdrovende controles door de Engelse douane.

Maar er is natuurlijk veel meer afgesproken, en wat is de uitkomst voor werknemers in al die andere sectoren? Nu het stof is neergedaald kijken we naar de tekst en echt reden tot tevredenheid is er niet voor de vakbonden op basis van een eerste analyse door de ETUC.¹

Weinig harde afspraken over geen regressie en gelijk speelveld

In de EU-UK overeenkomst staan afspraken die er in principe voor moeten zorgen dat werknemersrechten beschermd blijven via een z.g. 'non-regression clause' (non regressieclausule) en een gelijk speelveld. De huidige standaarden zijn daarbij uitgangspunt, al is dit niet statisch, standaarden kunnen ook verbeterd worden over de tijd, dit moet dan in principe aan beide zijden zodat er een eerlijk speelveld blijft bestaan. De formulering voor 'non-regression' is helaas erg vaag en niet bindend, een veel steviger 'ratchet clause' ontbreekt, waarbij standaarden over en weer altijd op hetzelfde vergelijkbare niveau zouden blijven bij aanpassingen. In tegenstelling tot wat er eerder in persconferenties werd aangekondigd, volgt het akkoord daarmee gewoon de logica van andere EU-handelsakkoorden (Zoals CETA).

In tegenstelling tot het EU-onderhandelingsmandaat, is in het afgesloten akkoord de EU-wetgeving niet leidend voor het gelijk speelveld, noch is er sprake van gemeenschappelijke standaarden. Dit betekent dat in de tijd normen tussen de twee partijen (EU en VK) uiteen kunnen gaan lopen. Toezicht op naleving van de afspraken vindt plaats via een 'Partnership Council', maar die mag maar 1x in de 5 jaar daadwerkelijk gezamenlijke afspraken over normen herzien.

Partnership Council als besturend orgaan

Het Partnership Council (partnerschapsraad) is een politiek orgaan waar vertegenwoordigers uit EU en VK zitten om zo toe te zien op de naleving van het akkoord. Het wordt ondersteund door een groot aantal technische comités, inclusief een z.g. 'Trade Specialised Committee on the Level Playing Field'. Deze raad kan alleen bindende besluiten nemen op basis van consensus.

Mechanismen voor naleving clausules alleen via nationale rechtsmechanismen

Ook in tegenstelling tot wat eerder door de EU-onderhandelaars is aangegeven, is de 'non-regression clause' niet wettelijk afdwingbaar, dat betekent dat de onderdelen van het gelijk speelveld die hier onder vallen zijn uitgezonderd van het arbitragemechanisme dat verder wel van toepassing is op de rest van het handelsakkoord. Deze clausules voor het gelijk speelveld moet in plaats daarvan afgedwongen worden via nationale naleving van de rechtssystemen en andere instrumenten (bv. arbeidsinspectie) die al voor handen zijn binnen de EU en het VK. Er is één uitzondering, conflicten over staatsteun vallen wel onder arbitrage, wat maar weer aangeeft dat de onderhandelaars en lidstaten vooral bezorgd waren over oneerlijke concurrentie op basis van subsidies en niet door de deregulering van de arbeidsstandaarden.

Rebalancing mechanism kan mogelijkheden bieden voor naleving arbeidsrechten

Een nieuw element in vergelijking met de tot nu toe gebruikelijke EU-handelsakkoorden is het z.g. 'rebalancing mechanism' (mechanisme voor evenwicht) dat wordt geactiveerd als er een aanzienlijke divergentie is in naleving van de clausules, inclusief wat betreft werknemersrechten, en die een materiële impact heeft op de handel, aantoonbaar met betrouwbaar bewijs (dus niet alleen op basis van vermoeden). In dat geval kan de benadeelde partij eenzijdig vergeldingsmaatregelen nemen (bv. tarieven invoeren) en zo de toegang tot de markt van de andere partij aanpassen.

Eventueel oneerlijke concurrentie die voortkomt uit deregulering van arbeidsstandaarden zal dus moeten worden aangetoond met uitgebreide documentatie en onderzoek. Ervaring met andere vrijhandelsakkoorden met vergelijkbare bepalingen (bv EU-Zuid Korea, USA- Guatemala)

¹ Gebaseerd op de teksten van hoofdstuk 6, 8 en 9 van 'Title XI' over het z.g. level Playing Field (gelijk speelveld) van het EU-VK handelsakkoord. Zie vanaf pagina 179 op https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/draft_eu-uk_trade_and_cooperation_agreement.pdf

hebben geleerd dat dit erg ingewikkeld en vooral tijdrovend is. In het geval van US-Guatemala kon een uitspraak pas plaats vinden na bv 9 jaar, terwijl in dat geval bewijsmateriaal voor concurrentie-ondermijnende arbeidsrechtenschendingen zeer overtuigend was.

Specifiek toezicht op en advies over de naleving van internationale arbeidsnormen wordt verder vooral neergelegd bij de ILO en het Europees Sociaal Handvest.

Minder rechten voor individuele werknemers en meer rechten voor bedrijven

De overeenkomst verleent geen rechten aan individuele werknemers (behalve die op het gebied van sociale zekerheid). Dus een individu zal zich voor een nationale rechtbank of elders niet kunnen beroepen op de bepalingen in de EU-VK overeenkomst om hun rechten te verdedigen. De (ontwerp)overeenkomst verbiedt uitdrukkelijk de mogelijkheid van het recht van een individu om actie te ondernemen tegen een vermeende schending van de overeenkomst door EU-lidstaten of het VK. Dit staat in schril contrast met het recht van een individueel bedrijf, dat bv beweert te leiden onder illegale staatssteun aan een concurrent. Deze kan op basis van afspraken in het EU-VK handelsakkoord naar de rechtbank in het VK te stappen of een klacht indienen bij de Europese Commissie.

Domestic Advisory Groups met een groter mandaat

Als er conflicten zijn over de implementatie moet er advies worden ingewonnen bij diverse groepen. Dit kan bv via de binnenlandse adviesgroepen, Domestic Advisory Groups (DAG), bestaande uit vakbonden, werkgevers, maatschappelijke organisaties. Een DAG komt minstens één keer per jaar bijeen. Deze DAG's bestaan ook bij de eerdere EU-handelsakkoorden, maar hun mandaat is daar slechts beperkt tot handel en duurzaamheid. In het geval van het EU-VK akkoord zal de DAG over alle onderdelen van het akkoord kunnen adviseren, en dat is nieuw. Maar er is geen verplichting om de mening van de DAG te vragen en haar aanbevelingen zouden in ieder geval niet bindend zijn voor de partijen, zelfs niet wanneer de DAG de uitvoering van de overeenkomst bespreekt.

Inzet ETUC en ETUF's voor flankerende maatregelen in het akkoord via het Europe Parlement

Het is een ongedeeld akkoord, wat betekent dat ratificering alleen bij de Europese Raad en het Europe Parlement (EP) ligt, en niet bij de nationale parlementen van de lidstaten. De Raad heeft zich al akkoord verklaard met het onderhandelingsresultaat. Alleen het EP kan nog aanpassingen eisen in resoluties. De bijeenkomst van het EP hierover vindt plaats op 23 februari a.s., met daarna een voorziene ratificering in uiterlijk maart 2021. De ETUC en de ETUF's willen zich via de bevriende Europarlementariërs hard maken voor flankerende maatregelen die het akkoord minder zwak maken. Daarbij zo goed mogelijk gebruikmakend van de ruimte die de bestaande formulering biedt. Zoals bv de uitvoering van het "rebalancing mechanism". Of de rol en werking van de DAG 'Domestic Advisory Groep', die nu een veel groter mandaat dan eerder heeft gekregen.

Voor een meer gedetailleerde analyse van ETUI zie ook pdf-bijlage.

[Voor een meer gedetailleerde analyse van ETUI zie ook pdf-bijlage.](#)

Volg FNV Europa op Twitter:

Volg ons op Twitter @EuropaFNV